

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֵמְדָּת יָמִימִים HEMDAT YAMIM

בלק תשע"ו

פרשת שבוע

הציונות בעקבות מי?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל יארץ חמדה

"עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אהו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ילקן" פרקים ה-ו בספר מיכה הם אלה שקהילות ישראל נוהגות לקרא ב כהפטרות פרשת בלק. הסיבה לכך לכאורה היא אזכורם של בלק ובלעם בנבואה זו. בשורות הבאות נציע הסבר נוסף.

מיכה המורשתי היה בן דורו של הנביא ישעיה אבל קיבל נבואה אחריו. ישעיה ניבא בימי עוזיה, יותם, אחז ויחזקיה. לעומתו מיכה המורשתי ניבא בימי יותם, אחז ויחזקיה. על פי דברי חז"ל בסדר עולם רבה, וכך גם פירש רש"י, כדרכו, נבואות ההקדשה של ישעיה נאמרו ביום בו נצטרע עוזיה, כלומר ביום בו הפסיק למלוך בפועל. ממילא, יתכן שמיכה החל להינבא זמן קצר מאוד אחרי ישעיה. אף על פי כן, הבדלים גדולים מאוד בין נבואת שני הנביאים.

ישעיה מנבא על גאולה, שהמלך המשיח איננו תופס בה מקום מרכזי. בנבואת אחרית הימים, נבואת השלום העולמי, המלך המשיח איננו מופיע. הר בית ד' משמש כמרכז רוחני לכלל האומות וכולם עולים לרגל לבקש תורה והוראה בירושלים ומירושלים. גם אם המלך מופיע ברקע, הוא איננו נלחם שהרי אין כלי נשק:

"וְכַתְּתוּ חֲרֻבוֹתֵם לְאֵתִים וְחַנְיֹתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה" (ישעיהו ב' ד).

גם בהמשך נבואות הגאולה, כשמלך המשיח נזכר במפורש, מדובר על דמות רוחנית ולא על גיבור מלחמה עטור צלשי"ם:

"וַיֵּצֵא חֵטֶר מִגֹּזַע יִשְׂרָאֵל וַיִּנְצֹר מִשְׁרָשָׁיו יִפְרָה: וְנָחָה עָלָיו רִיחַ יִלְקֹךְ רִיחַ חֲכָמָה וּבִינָה רִיחַ דַּעַת וְגִבּוֹרָה רִיחַ דַּעַת וַיִּרְאֵת יִלְקֹךְ: וְהָרִיחוּ בִּירְאֵת יִלְקֹךְ וְלֹא לְמִרְאֵה עֵינָיו וְשִׁפּוֹט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ: וְשִׁפּוֹט בְּצֶדֶק דְּלִים וְהוֹכִיחַ בְּמִשׁוֹר לְעַנְיֵי אֶרֶץ...: וְהָיָה צֶדֶק אֲזוֹר מִתְּנָיו וְהֶאֱמַנָה אֲזוֹר חֲלָצָיו" (ישעיהו י"א א-ה).

דמות רוחנית זו משמשת כהנהגה לגאולה שבאה בדרך נס - מן השמיים.

לעומתו, מיכה מדבר על משיח בן דמותו של דוד:

"וְאֵתָהּ בֵּית לְחֵם אֶפְרָתָה צְעִיר לְהֵיחֹת בְּאֶלְפֵי יְהוּדָה מִמֶּךָ לִי יֵצֵא לְהִיחֹת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל וּמוֹצְאֵתוֹ מִקְדָּם מִיְמֵי עוֹלָם" (מיכה ה' א).

מלך זה מנהיג את בני יהודה, כגיבור מלחמה וכמפקד גייסות שריון. הנביא קורא:

"קוֹמִי וְדוֹשִׁי בַת צִיּוֹן כִּי קָרַנְךָ אֲשִׁים בְּרִזְל וּפְרִסְתֶיךָ אֲשִׁים נְחוֹשֶׁה וְהִדְקוֹת עֲמִים רַבִּים וְהִחַרְמְתִי לִיקְנֹךְ בְּצַעַם וְחִילִם לְאֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ" (שם, ד' ג).

מול חזון הצמחונות והשלום מהדהדים דברי מיכה:

"וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם כְּקָרֵב עַמִּים רַבִּים כְּאֵרִיָּה כְּבַהֲמוֹת יַעַר כְּכַפִּיר בְּעֵדְרֵי צֹאן אֲשֶׁר אִם עֵבֶר וְרַמְסֵי וְטָרֶף וְאֵין מִצִּיל: תָּרַם יָדָךְ עַל צִרְיָךְ וְכָל אֲבִיךָ יִפְרָתוֹ" (שם, ה' ז-ח).

(על הבדלים נוספים בין נבואת ישעיהו ונבואת מיכה ניתן לקרא בספרי צפנת ישעיהו)

ראשוני המתיישבים באזור גוש עציון, ראו בנביא מיכה כמורם ורבים, ולכן ניסו להקים את נקודת ההתיישבות הראשונה באזור, במגדל עדר. הם ניסו בכך להגשים את נבואתו:

"וְאֵתָהּ מִגְדַל עֵדֶר עֶפְלָל בַּת צִיּוֹן עֲדִיף תֵּאֱתָהּ וּבָאָה הַמְּמַשְׁלָה הַרְאֵשָׁנָה מִמְּלַכַת לְבַת יְרוּשָׁלַם" (שם, ד' ח).

המתיישבים פירשו את הפסוק על פי רש"י בעקבות התרגום, וז"ל: "ת"י ואת משיחא דישראל דטמיר מן קדם... (רש"י שם).

חלוצים אלה הלכו בעקבותיו של הרמב"ם, המצטט את הנביא מיכה בהלכות מלכים ומלחמותיהם ולא את הנביא ישעיה, וז"ל: "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה" (פרק יא ה"א). הרמב"ם מצטט גם פסוקים מפרשתו וז"ל: "אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל מיד בני עשו, ושם הוא אומר אראנו ולא עתה זה דוד, אשורנו ולא קרוב זה מלך המשיח, דרך כוכב מיעקב זה דוד, וקם שבט מישאל זה מלך המשיח, ומחץ פאתי מואב זה דוד... (שם).

אם כך, חלוצים אלה הלכו גם בעקבות חכמים שקבעו לנו לקרא עם פרשת בלק את דברי הנביא מיכה.

הציונות הדתית כבר למעלה, ממאה שנה הולכת בדרך זו, גאולה באתערותא דלתתא, גאולה תחת הנהגה מדינית שיש לה כוח צבאי, המביא לידי ביטוי את שלטון עם ישראל על ארץ ישראל, באמצעות המדינה היהודית.

הבה נתפלל שגם במאה השנים הבאות, נמשיך לבנות מדינה יהודית עצמאית, על פי נבואותיהם של נביאי ישראל.

<p>לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל נלב"ע ח' באייר תשע"ו</p>	<p>לע"נ מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת יארץ חמדה נלב"ע י"ז בסיוון תשע"ד</p>	<p>לע"נ רבי יעקב בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמה סג ז"ל</p>	<p>לע"נ ר' מאיר בן יחזקאל שרגא ברכפלד ז"ל</p>	<p>לע"נ מרת שרה ונגרובסקי בת ר' משה זאב ע"ה נלב"ע י' בתמוז תשע"ד</p>	<p>לע"נ הרב אשר וסרטייל ז"ל נלב"ע ט' בכסלו תשס"ט</p>
--	---	---	---	--	--

לע"נ יחזקאל צדיק ז"ל, נלב"ע י"א באייר תשע"ו

מש' ארץ חמדה' אבלה על מותו של חברנו האהוב הרב ראובן אברמן זצ"ל, חבר הנהלת יארץ חמדה' איש תורת אמת שגורה בפיו, מחנך דגול ואיש המעלה מכל הבחינות.

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

חמדת האנציקלופדיה התלמודית

הפרשה בהלכה

ראה שאין פתחיהם מכוונים זה לזה

כשראה זאת בלעם, אמר: ראויים הללו שתשרה עליהם שכינה. זהו היסוד להלכה שאסור לאדם לפתוח חלון אל מול חלון של שכנו. ואפילו מחל לו השכן והרשה לו לפתוח את החלון, כיון שהדבר פוגע בצניעות אין הדבר נתון למחילה ולהרשאה. ויש אומרים שמחילה אינה עוזרת בהזק ראייה, כיון שיכול לומר: סבור הייתי שאני מסוגל לחיות עם זה, ועכשיו, לאחר זמן, התברר שאינני יכול.

האיסור הוא גם לפתוח חלון בביתו, המשקיף אל חצר שבה שותפים כל בעלי הבתים הסובבים אותה, אע"פ שיכול פותח החלון לטעון: מה איכפת לכם שאני פותח, הרי בין כה וכה יכול הייתי להשקיף אל החצר מתוך החצר עצמה. השכנים יכולים לטעון כנגד: כשאתה איתנו בחצר, אנחנו יכולים להיסתר מפניך, אבל עכשיו אתה עלול להשקיף עלינו מביתך בלא שנחוש בכך. ולפי הטעם האמור לעיל, יכולים השותפים לטעון שהם אינם רוצים להשקיף מהחצר אל תוך ביתו של שכנם, ולהיכשל באיסור. מאותה סיבה לא רשאי אדם לפתוח חלון אל רשות הרבים, גם אם הוא עצמו יאמר שאין הוא חושש שיציצו אל תוך ביתו, כיון שאין לו מה להסתיר.

ע"פ הערך הזק ראייה בכרך ח

בועל ארמית

בי"ד של חשמונאים - כך בסנהדרין פב, א - גזרו על הבא על הנכרית. תמוה, שכן בפרשתנו מסופר על חטא חמור שחטאו העם כשהחלו לזנות אל בנות מואב, עד שהוצרך פינחס לקנא לשם ה' ולהרוג את זמרי בן סלוא ואת כזבי בת צור. מה חידש אפוא בית דינים של חשמונאים?

למען האמת, בפרשתנו לא מבואר שהבא על הנכרית מתחייב בכל עונש שהוא. מבואר רק שאחד הקנאים - במקרה שלנו פינחס - פגע בו. אין זה עונש המבוצע על ידי בית דין לאחר התראה, עדויות ודיון, כנדרש בכל חטא אחר. היתה זוהי ספונטניות של פינחס, שאילו היה בא ליטול רשות מבית דין, לא היו מורים לו לעשות מעשה. העונש עצמו מבואר בנביא (מלאכי ב, יא-יב): "כי חילל יהודה קודש ה', אשר אהב ובעל בת אל נכר. יכרת ה' לאיש אשר יעשנה." היינו, עונש כרת בידי שמים. לבית דין של מטה לא נותר בעצם לעשות דבר.

כנראה בתקופת החשמונאים פשה הנגע, ולא היה די בעונש בידי שמים. אולי גם פסו קנאים, ונוצר הצורך שבית דין של מטה יטפל בענין. משום כך גזרו בית דין של חשמונאים שהבא על הנכרית מתחייב מלקות מדברי סופרים. חידוש נוסף היה בגזרת החשמונאים, שלפי התורה פגיעת הקנאים היתה רק במי שחטא בכך בפרהסיא - לעיני כל ובידיעת הכל - בעוד שהם גזרו גם על העושה כך בצניעה.

ע"פ הערך בועל ארמית בכרך ג

רפואה והלכה

זונה וזנות

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּעַטְפִּים וַיִּזְחַל הָעָם לְזָנוֹת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב (במדבר כה א)

מתוך: א. שטינברג, אנציקלופדיה הלכתית רפואית, מהדורה חדשה תשס"ו, כרך ד, ערך מיניות, טורים 694 – 702

שורש המושג זונה הוא לשון טועה וסרה ממקום הראוי לה למקום אחר [1], או שהוא לשון פגומה [2]. שמות נרדפים לזונה: קדשה [3], היינו מקודשת ומזומנת לזנות, והכוונה לכל זונה [4]; פונדקיתא [5], היינו שהזונה היא כפונדקאית, שמפקרת עצמה לכולם [6]; פרוצה [7]; יצאנית [8].

במובן הרחב מתייחס המושג זונה לאשה המופקרת להיבעל לכל אדם [9]. כמו כן אשה הנבעלת שלא לשם אישות נקראת זונה [10]. בהלכה מיוחס המושג זונה בעיקר להגדרתה כאסורה לכהן [11].

יש המתייחסים לכל מגע מיני מחוץ למסגרת הנישואין כמעשה זנות, ויש המתייחסים למעשה כזה רק אם הוא נעשה לשם ריוח. באופן כללי מתייחסים במקרא לזונה כשהיא עוסקת בזנות מקצועית, ומשתדלת לפתות גברים בדרכים שונות לשם אתנן [12], אם כי יש שמוזכרת זנות בדרך של ניאוף ופריצות, ללא קבלת שכר [13].

באופן מושאל משמש המושג זנות כסטיה מדרך הישר, ובעיקר עבודה זרה [14].

יש מי שסיכם מספר סיבות לאיסור הזנות:

הנולד בדרך זו חסר ידיעה על אביו, וחסר קירבת משפחה; איסור הזנות מפחית את התאוה המינית העודפת; איסור הזנות מונע קטטות, מריבות ורציחות על רקע של תחרות על הזונה [15].

הזנות גורמת לרעות רבות :

על ידי שהיו שטופים בזנות, לכך לקו בצרעת [16]; בכל מקום שאתה מוצא זנות, אנדרלמוסיה באה לעולם, והורגת טובים ורעים [17]; על הכל הקב"ה מאריך אפו, חוץ מן הזנות [17]; בא וראה כמה קשה הזנות, שהרי בעגל נפלו שלושת אלפים איש, ואילו בזנות נפלו כ"ד אלף [18]; חז"ל ראו בזנות אחד מסימני החורבן הקשים ביותר, ובהתפשטותה הגמורה _ עקבות המשיח [19].

במקרא מוזכרות נשים זונות, ותיאור תופעת הזנות [20]. רחב הזונה [21] _ יש אומרים, שהיתה מוכרת מזון, ויש אומרים שהיתה זונה כמשמעה [22].

מקום שבו הזנות היתה שכיחה במיוחד היא ערביא [23]. בערים הגדולות היה מצוי שוק של זונות [24], ובארץ ישראל התקינו הרומאים שווקים להושיב בהם זונות [25]. לאחר החורבן הושיבו הרומאים יהודיות בקובה (היינו אוהל [26]) של זונות [27], והיו יהודיות שעסקו בזנות לרצון, ויהודים שהיו משכירי זונות [28], שנקראו בלשון הפוסקים רועי זונות [29], וכיום הם מכונים סרסורים, ואף היו בני חכמים שהיו פרוצים ביותר בזנות [30]. מאידך מסופר על ילדים וילדות שנשבו לקלון, ואיבדו עצמם לדעת כדי לא לעבור עבירה זו [31]. יש שחטאו בזנות וחזרו בתשובה שלימה [32], ואף זונה נכריה נתגיירה לשם שמים [33].

לזונות היו מלבושים מיוחדים: סבכה מיוחדת לשיער [34], וחלוק של יוצאת החוץ העשוי כסבכה, ובשרה נראה בחוץ [35]. הזונות, דרכן שהן שונאות זו את זו [36]. דרך הזונה לשבת בפתח עינים מעולפת הצעיף, מכסה קצת השיער וקצת הפנים, ומשקרת בעינים ושפתיים, ומגלה הגרון והצוואר, ועוד כי הקדשות היושבות על דרך בעבור שתזננה גם עם הקרובים יכסו פניהן, וכן יעשו הקדשים גם היום בארצותינו, ובשובם לעיר לא נודעו [37]. זונות נהגו להשתמש במוך, או להתהפך אחרי התשמיש, כדי שלא להתעבר [38].

על מנת למנוע מהבנות לפנות לדרך של זנות יעצו חז"ל להשיא את הבנות בגיל צעיר [39]. ובכלל הפליגו והזהירו במקרא ובחז"ל להתרחק מבית אשה זונה ומכל פיתוי אפשרי [40].

בית דין מוזהרים שלא יניחו אחת מבנות ישראל להיות יושבת בפרשת דרכים לזימה, או שתתקן לה קובה של זונות [41]. רשאים בית דין לקנוס הזונות, כדי לעשות גדר [42]. כמו כן מצינו תקנות שונות נגד הזנות והניאוף, כגון תקנות פורלי שבאיטליה, משנת 1418: 'מפני אשר ראינו הדור פרוץ וכו', ואפילו עם הנשואות וכו', והנשים הנכריות מותרות בעיניהם וכו', לכך הסכמנו שיהיו הממונים וכו' מביטים לחקור אחר הפושעים בעבירות וכו', ויהיה כוח ורשות ביד הממונים הנזכרים לגדור גדר וכו', בכל צד וענין שיראה בעיניהם וכו', וירחיקו החוטא ההוא מתוך עדתם וכו' [43]. יחד עם זאת, רשאיית הזונה לתבוע את אתננה שהובטח לה [44]. יש מקום לכפות גט על אדם נשוי שרודף זונות [45].

אסור לאב להפקיר את בתו לזנות [46], ואיסור זה כולל כל מי שמוסר בתו פנויה שלא לשם אישות, וכן המוסרת את עצמה שלא לשם אישות [47].

בת כהן שזינתה חייבת מיתה בשריפה [48]. דין זה הוא דווקא אם יש לה זיקת בעל, היינו כשהיא ארוסה או נשואה, אך לא מדובר כלל בפנויה [49]. דין זה נכון בין שהיה בועלה כהן, בין שהיה ישראל, היא בשריפה ובועלה בחנק [50].

אחד הבועל ואחד הנבעלת בזנות חייבים מלקות [51], ויש מי שסבור, שדין זה חל דווקא על המזומנת והמופקרת לזנות, אבל המייחדת עצמה לאיש אחד בלא קידושין אין חיוב מלקות [52].

זונה אסורה לכהן, בין כהן הדיוט ובין כהן גדול, אבל זונה מותרת לישראל, שהרי האיסור בתורה נאמר דווקא בדיני כהן [53], ואם עבר ונשא, הרי שניהם לוקים [54]. נחלקו התנאים ביחס להגדרתה [55], ולהלכה נפסק שאין זונה אלא גיורת, משוחררת, גויה, ושנבעלה בעילת זנות, היינו אשה שנבעלה לאדם שהיא אסורה להינשא לו; אבל פנויה, אפילו אם הפקירה עצמה לכל, אם לא נבעלה לאחד האסורים עליה, אין איסור כלל לכהן לישא אותה [56]. כל בעילה של אדם שעושה אותה זונה, בין כדרכה ובין שלא כדרכה, משהערה בה נפסלה לכהן משום זונה [57]. הבא על אשה האסורה עליו בלא קישוי, אף על פי שאינו חייב כרת או מלקות, מכל מקום נפסלת האשה לכהונה [58].

אתנן זונה [59], הוא דבר הניתן לזונה בשכר הביאה. אתנן זונה אסור להקריבו לקרבן על גבי המזבח [60], והמקריב לוקה [61]. אין איסורו אלא בנשים שביאתן אסורה, אבל פנויה העוסקת בזנות, אתננה מותר [62]. אתנן האסור הוא דווקא דבר שכיוצא בו קרב על המזבח, אבל כסף אתנן _ מותר [63]. תופעת ההומוסקסואליות הביאה לכך שיש גם זונות ממין זכר, אשר מקיימים יחסי מין עם גברים תמורת תשלום. כנגד תופעה זו מזהירה התורה באיסור 'לא יהיה קדש בבני ישראל' [64].

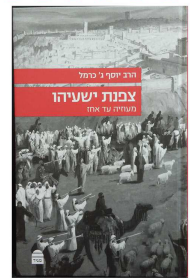
מקורות והערות

[1] ראה יבמות סא ב; [2] מ"מ איסורי ביאה יח ב; [3] בראשית לח כא; דברים כג יח; [4] ראה סנהדרין פב א; [5] תרגום יונתן לזונה יהושע ב א; שופטים יא א; שם טז א; מל"א ג טז; [6] רד"ק, יהושע שם; [7] ראה כתובות צו א; [8] משנה כלים כד טז, וכפירוש הרמב"ם שם, וראה במלאכת שלמה שם. והוא כדברי תרגום אונקלוס ויונתן לזונה (בראשית לח טו; ירמיה ג ג, ביחזקאל טז ל, ושם כג מד) _ נפקת; [9] ראה בראשית לח טו; יהושע ב א; [10] כגון ויקרא יט כט; [11] ראה אנציקלופדיה תלמודית, כרך יב, ע' זונה, עמ' מט ואילך; [12] בראשית לח טו; ישעיה כג טו טז; ירמיה ה ז; יחזקאל טז לא-לד; שם כג מ-מב; משלי פרק ז; [13] שופטים יט ב; [14] ראה _ שמות לד טו; במדבר יד לג; ישעיה א כא; ירמיה ג ג, ועוד; [15] מו"נ ג מט; [16] תנחומא תזריע יא. וראה שבת סב ב, על עונשי זנות; [17] בראשית רבה כו י. וראה ירושלמי סוטה א ה; [18] פסיקתא זוטא כה טו; [19] משנה סוטה ט יג, טו; [20] התייחסות בני יעקב לדינה בפסוקנו; התייחסות יהודה לתמר (בראשית לח כד); בנות מואב במדבר (במדבר כה א); [21] יהושע ב א; [22] וראה רד"ק שם, ששני הפירושים מכוונים לאותו דבר, וכמשמעו; [23] קידושין מט ב. וראה כתובות לו ב, ובתוס' שם ד"ה וכי; [24] פסחים קיג ב; כתובות סד ב; [25] שבת לג ב; [26] רש"י ע"ז יח א ד"ה בקובה; [27] ע"ז יז-יח; [28] ירושלמי תענית ד ח; [29] ראה שו"ת הרשב"א ח"ג סי' צג; [30] ב"מ פה א; [31] גיטין נז ב; [32] ע"ז יח א; [33] מנחות מד א; [34] משנה כלים כד טז; [35] משנה כלים כח ט; [36] פסחים קיג ב; [37] רמב"ן עה"ת בראשית לח טז; [38] כתובות לו א; [39] פסחים קיג א; סנהדרין עו א; [40] ראה לדוגמא _ משלי ו כו; שם כט ג; ברכות לב א; ע"ז יז א; [41] רמב"ן עה"ת דברים כג יח; [42] שו"ת הרא"ש כלל קז סי' ו; רמ"א אבהע"ז קעז ה; [42] הנוסח הובא בס' המשפט העברי, ח"ב, עמ' 659; [44] רמ"א שם; [45] רמ"א אבהע"ז קנד א; [46] ויקרא יט כט; [47] תו"כ קדושים ז א-ד; סנהדרין עו א; [48] ויקרא כא ט; [49] תו"כ אמור, א טו; סנהדרין נ-נא _ מחלוקת אם בארוסה או בנשואה; רמב"ם איסורי ביאה ג ג _ בנשואה דווקא; [50] תו"כ וסנהדרין שם; רמב"ם שם; [51] רמב"ם אישות א ד; שם נערה בתולה ב יז; [52] הראב"ד שם; [53] אכן לפי יוסף בן מתתיהו, קדמוניות היהודים, ד, ח כג _ אסורה זונה גם לישראל; [54] ויקרא כא ז; שם יד; קידושין עז א; יבמות פד ב; רמב"ם איסורי ביאה יז א, ה; טושו"ע אבהע"ז ו א; [55] יבמות סא א-ב. וראה באנציקלופדיה תלמודית, כרך יב, ע' זונה, עמ' מט-נא בגדרי שיטות התנאים; [56] רמב"ם איסורי ביאה יח ב; שם יד ג; טושו"ע אבהע"ז ו ח; שם טז א; [57] רמב"ם איסורי ביאה יח ו; טושו"ע אבהע"ז ו ט; [58] מנ"ח מ' רסו סק"ז. וראה שם שתמה מדוע הזכיר הרמב"ם רק לענין תרומה; [59] דברים כג יט; [60] דברים כג יט; [61] רמב"ם איסורי מזבח ג ז; [62] תמורה כט א; רמב"ם איסורי מזבח ד ח; [63] תמורה לב ב; רמב"ם איסורי מזבח ד יד; [64] דברים כג יח. וראה רש"י שם. אמנם הרמב"ן פירש שאין לאו מיוחד לקדש בנוסף ללאו של משכב זכור, והאזהרה בפסוק שלא יהיה קדש בבני ישראל הוא על בית הדין שיבער הזונות והקדשים מן הארץ.

חדש – "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרקות בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ז)

Kentucky, USA

קנטקי, ארה"ב

אייר תשס"ו

מורשע בפלילים, נשיאת כפים וכיבודים בבית הכנסת

שאלה

אדם בקהילתי הורשע בפלילים, על עברות גנבה ומרמה. מה דינו, אם הוא כהן, לענין עלייה לתורה ונשיאת כפים על הדוכן? האם צריך והאם מותר למנוע ממנו כיבודים נוספים בבית הכנסת?

תשובה

יש לדון בשאלתך משלוש בחינות:

- א. עלייה לדוכן: כהן חייב לעלות לדוכן ולברך את ישראל אף אם הוא בעל עברה¹, אלא אם הוא הרג נפש או שהוא נשוי לאשה שאסורה לו מפני כהונתו².
- ב. עלייה לתורה: מותר להעלות לתורה בעלי עברה³. כהן בעל עברה יכול לעלות עליית "כהן" ו"לוי", אלא אם נשא אשה שאסורה לו מפני כהונתו⁴.
- ג. שליח ציבור: אין לשלוח לפני התיבה מי שעבר עברה, אלא אם חזר עליה בתשובה גמורה⁵.

אף-על-פי שבאופן כללי אין להחמיר יותר מן הדין⁶, על הרב המקומי לשקול בזהירות את פסקיו בנושא זה. מצד אחד, הרב רשאי להשתמש בסנקציות כנגד עוברי עברה גם כשהשיקול הוא חינוכי וציבורי. מצד שני, ההימנעות ממחלוקת ומהרס הקהילה גם היא חייבת להילקח בחשבון. אם עובר העברה הוא בעל מעמד גבוה בקהילה, צריך להיזהר ממצב שחוסר תגובה למעשיו יחשב כחנופה, שהיא איסור חמור.

1 כך מבואר בירושלמי (גיטין פ"ה ה"ט): "שלא תאמר איש זה מגלה עריות ושופך דמים והוא מברכנו. אמר הקב"ה: וכי הוא מברכך? לא, אני מברכך, שנאמר 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם'". וכן פסק שו"ע (או"ח סי' קכח סעי' לט), עיין שם ב"משנה ברורה" (ס"ק קמד) ובשער הציון (ס"ק קיב).

2 שו"ע (שם סי' קכח סעי' לה וסעי' מ), ועיין בשו"ת "במראה הבזק" (ג תשובה ח)

3 אגרות משה" (או"ח ג סי' יב ואו"ח ב סי' נא), "יחווה דעת" (ב סי' טז), "משיב מלחמה" (ב סי' קז). ועיין עוד ב"במראה הבזק" (א תשובה ז) וב"במראה הבזק" (ג תשובה ה).

4 שו"ע (או"ח סי' קכח סעי' מ), ועיין עוד בשו"ת "במראה הבזק" (א תשובה ט).

5 "ברכי יוסף" (שו"ע או"ח סי' נג) הביא את תשובת הרמב"ם (מובאת ברדב"ז סי' ב אלפים עח), הכותב שאין להעביר חזן קבוע ממשרתו, אלא אם עבר עברה בפני עדים שהעידו עליו בדבר זה, ולא חזר בתשובה, אבל אם יצא קול בלי עדות – אין להעבירו ממשרתו. כעין זה מובא בשו"ע (שם סי' נג סעי' כה, ואכמ"ל). אולם כל האמור הוא כדי לפטר אדם ממשרתו הקבועה, ולכתחילה אין ממנים אלא חזן נקי מעברות, וכפי שכתב השו"ע (שם סעי' ד): "ש"ץ צריך שיהיה הגון. ואיזהו הגון? שיהא ריקן מעבירות, ושלא יצא עליו שם רע אפילו בילדותו, ושיהיה עניו ומרוצה לעם, ויש לו נעימה, וקולו ערב, ורגיל לקרות תורה נביאים וכתובים". והוסיף הרמ"א (שם סעי' ה): "מי שעבר עברה בשוגג, כגון שהרג הנפש בשגגה וחזר בתשובה – מותר להיות ש"ץ. אבל אם עשה במזיד – לא, דמ"מ יצא עליו שם רע קודם התשובה". אולם האחרונים, ראה ב"משנה ברורה" (שם סי' נג ס"ק כב) וב"כף החיים" (ס"ק טוב) חלקו בזה על הרמ"א, והסיקו שאין דבר העומד בפני תשובה אמיתית, ולכן החוזר בתשובה ממעשיו הרעים מותר למנותו לשליח ציבור לכתחילה. אומנם כל המקורות דלעיל דנים רק בש"ץ קבוע אבל עיינו בשו"ת "במראה הבזק" (ג תשובה ו) שהוא הדין לש"ץ חד פעמי.

6 במהרש"ל (שו"ת סימן כ) פסק שתנאים אלו שלא ייצא עליו שם בילדותו מעכב רק בתענית, ולכן ברגע שהחזן איננו רשע ניתן למנותו, ועיין בבאר היטב (שם בסימן נג) אכן, גנבה ומרמה הן עברות חמורות, אבל לצערנו הן אינן מהוות "חציית קווים אדומים" של הקהילה היהודית, כמו נישואי תערובת, שבהם מחמירים יותר משום מיגדר מילתא. ועיין בשו"ת "במראה הבזק" (ח"א תשובות ז-ח ח"ג תשובה ח).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

מתפללים לרפואתה השלימה של אורית בת מרים בתוך שאר חולי עם ישראל

הספר **משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים)** מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה".

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה